

ויכוח על אודות החריזה

דיקוס אמר שהמוסיקה היא שמעניקה לשורות השיר את עיקר יופיין, ואולי אף את תכליתן, ועל כן שורות שיר ששויכו למוסיקה הן אלו הקולעות ביותר למטרתן, או לכל הפחות הנאות ביותר; מוסיקה נסמכת על צליל ועל שיעור, והשורות המתאימות לה ביותר הן אלו שמילותיהן הולמות את הצליל ומקצבן הולם את השיעור. לכל הטעמה זעירה או מחצית התו בשורות אלו מותאמת רגל קצרה או ארוכה; הן זוכות בשמות, כגון דקטילוס, ספונדאוס וטרוכאוס, והמילים מתלוות לזמן מרצונן החופשי ואינן נאבקות בו. כך יכול המשורר להיעזר בזמן ולדעת איך ראוי להתאים לו את המילים, או להיעזר בשורות ולהבין מתוכן את שיעורה הכולל של המוסיקה. מלבד זאת טמונה בכך מעין מוסיקה חשאית, כי בזכות המקצב אפשר למצוא בשורות מסוימות נגינה רבת רושם, היאה לעניינים רבי חשיבות, ובשורות אחרות – נגינה קלילה, היאה לאהבהבים ותו לא. "לעתים קרובות", אמר, "אנו מקפידים רק על מספר ההברות בשורה ודואגים שיהיו בה שמונה, עשר או שתים עשרה רגליים (מלבד אי־אלו שעוד מקדישים מחשבה כלשהי להטעמה), אך את המוסיקה זה עלול לבלבל, והיא נאלצת לדלג בחטף על חלק כבד ומחוספס אך להשתהות ולהאריך בתנועה קלה שדי לה ברגע; ולבסוף, לשם פיצוי מחורז, כל זה מסתיים באיזה הינקיטינקי או לירום־קלירום, כמו שקורה אצל מי שאינו יכול לרקוד (רגלו מהירה מדי או אטית מדי, ואינה נשמעת לאוזנו) אך רוקע ברגליו לפי הקצב, בשם האחוה. אנו משופעים במשוררים־חרזנים מסוג זה יותר משאתונה הייתה משופעת בינשופים; אך מן הסוג השני לא הגיעו לדינו אלא מתי מעט לאורך הדורות, והם יקרים ללבנו."

אך לאלוס ביקש לשלול את טענתו הראשונה, ואמר שהיות שהמוסיקה נושאת את השיעור המדוד עמה, המלים עצמן נזקקות לו פחות; אך בעוד שהמוסיקה מביאה עימה זמן וקצב, השורות מביאות עימן מילים וחרוזים

— שהם ארבע ישויות יפות לעומת השלוש האחרות. עוד הוסיף לקעקע את דבריו של דיקוס באומרו שהוא מחלל את כבוד השירה כשהוא מתאים אותה למוסיקה, ושהמוסיקה היא שפחתה של השירה ולא להפך, היות שהראשונה מענגת את האוזן בלבד, אך האחרונה מענגת את הנפש. לכן, את היפה שבמילים יש ליישב עם יחס מספרי, ואליו צריך להתאים את המוסיקה; ואם אין המלאכה עולה יפה יש לתלות את הקולר בצווארי המוזיקאי ולא בצווארי המשורר, שכן תפקיד המשורר הוא רק לשקוד על ייפוי מילותיו כדי שתסבנה עונג. החרוזה מוסיפה על עונג זה, בייחוד באוזני פשוטי העם, שהמשורר, המכונה "פילוסוף של בני העם", מכוון אליהם את מרב מאמציו; אך דקי הטעם יתענגו על כך אף יותר, כי מי שחורז דואג במידת מה לקצב, אף שהוא דואג בעיקר לחרוזים, אך מי שאינו חורז דואג לקצב בלבד ואינו שם לב לחרוזים כלל ועיקר; שלא לדבר על ההטעמה, שהחורז מתחשב בה אך רעהו מתעלם ממנה כמעט לחלוטין. "על כן, אמר לאלוס, "משוררים כאלה האחרונים דומים בעיניי לאותם רקדנים, שכשאינם כבולים לסיומת אחידה מניפים רגליים שוב ושוב ואינם מקפידים עוד על העיקר. ואף על פי שאתה מתנגד למספרם הרב של בני מיננו, אף שאין זו מגרעת בשום פנים, אני סבור שלא תחשוב את אלו הנצמדים לחרוז, כמו הרועים של טוסקנה וארקדיה, לקהי שכל. ובאשר למספרם המועט של בני המין האחר, הסיבה לכך היא שרבים שולחים את ידם בכתיבה אך רק מעטים מיטיבים לעשות זאת, ועל כן רק מעטים מגיעים אל הדורות הבאים; ואין ספק שגורל דומה יפקוד חרוזים רבים שייגועו בלידתם, ורק מעטים מהם יזכו להגיע לבגרות."

דיקוס ביקש להשיב תשובה ניצחת, אך בזיליוס, שבא לפייס בין השניים, אמר שכך או אחרת מי שמבקש לכתוב היטב חייב לכתוב בתבונה, ועל כן המשוררים משני הסוגים ראויים לשבח; ואז, משנזכר בסבלה של קלאופילה, קם ושכנע אותה (על אף רצונה) לפרוש למנוחה למשך שארית הלילה; וכל המסובים הלכו להפקיד עצמם בידי אחותו הבכורה של המוות.

* *A debate on versification* הופיע כנספח לרומן הידוע של פיליפ סידני *The Countess of Pembroke's Arcadia* (1593).

(מאנגלית: יותם בנשלום)